

Något spretig vårdantologi

Recension av boken: Genusyrsel och normuppror. En antologi om vård, värderingar och jämställda löner

Författare: Maria Ejd, Vårdförbundet och respektive författare

Textredaktör: Tryck: Göteborgstryckeriet AB 2013

Boken ”Genusyrsel och normuppror. En antologi om vård, värderingar och jämställda löner” innehåller 11 kapitel författade av 10 olika personer med varierande bakgrund. Dessutom finns en inledning skriven av Vårdförbundets ordförande Sineva Ribeiro.

Sociologen Sofia Karlsson skriver i kapitlet ”Yrkesvalet” att 2007 var det endast 12 procent män som utexaminerades både från högskoleutbildningar med inriktning på vård och omsorg och från sjuksköterskeprogrammet. De flesta tycker inte längre att det är konstigt att kvinnor blir poliser eller civilingenjörer. Att en man väljer ett traditionellt kvinnoyrke är dock anorlunda och ses som ett steg nedåt på statusstegen. I ett projekt intervjuades fotbollsspelare från AIK 15-19 år gamla. Flera av fotbollsspelarna, som spelade i juniorallsvenskan, sa att de skulle kunna tänka sig en framtid inom hälso- och sjukvården men att de var oroliga för omgivningens reaktioner om de exempelvis valde att bli sjuksköterska. Onekligen intressant, när man betänker att enligt Statistiska Centralbyrån kommer det 2030 att fattas omkring 30 000 sjuksköterskor och ännu fler undersköterskor i vårt land.

Florence Nightingale såg inte alls sjuksköterskeyrket som något kall – tvärtom. Åsa Moberg berättar initierat och

inspirerande om denna kvinnliga förebild som var en stridbar samhällskämpe och som inte tyckte att sjuksköterskor skulle arbeta gratis. I Krimkriget i mitten på 1800-talet var den brittiska sjukvården usel. Nightingale och ett knappt 40-tal sjuksköterskor skickades då ner till krigssjukhuset i Skutari. En del sjuksköterskor fick dock skickas hem. Nymodigheterna i behandlingen bestod i renlighet, nykterhet och näringsriktig mat. Dödligheten på sjukhuset minskade på ett år från 44 procent till 2 procent vilket Nightingale kunde visa på ett färglagt cirkeldiagram – hon var nämligen också statistiker. Moberg jämför henne med dagens moderna statistiker Hans Rosling. När det gäller Nightingales kamp mot orättvisor och fattigdom tycker Moberg att det finns likheter med Fryshusets grundare, Anders Carlberg, som tyvärr gick bort i januari 2013.

Författaren och krönikören på Aftonbladet Katrine Kielos tar i sitt kapitel upp styrsystemet och vad som händer när vården måste leka marknad. Kielos förklarar på ett lättfattligt och koncist språk New public management (NPM). Målstyrning och konkurrensutsättning är centrala begrepp. Journalisten Maciej Zarembas artikelserie från DN i februari 2013 tas upp. Kielos är kritisk till New public management och frågar med rätta vad den gjort

med arbetsglädjen och motivationen hos vårdpersonalen. Hon tycker också att man i hög grad kan se ”New public management som ett sätt för den manligt dominerade byråkratin och politikerkåren att ta kommando över den traditionellt kvinnodominerade vårdbranschen med hjälp av en påtvingad marknadslogik”. Det ligger nog en hel del i denna analys. Jag ser Kielos kapitel som det mest centrala i boken. Det förvånar mig att inte Vårdförbundets ordförande lyfter fram New public management-styrningen och dess konsekvenser i sin inledning.

Boken innehåller ett kapitel ”Heteronormen” som handlar om bemötande av homo-, bi- och transpersoner inom bland annat vården. Ett annat kapitel ”Vithetsnormen” tar upp att inom Stockholms läns landsting är en fjärdedel av de anställda inom vården utlandsfödda och vad detta kan få för konsekvenser. Det förekommer också diskriminering av utlandsfödda som söker vård vilket ibland beror på språksvårigheter.

En präst som bland annat arbetar i sjukhuskyrkan tar upp ”Andligheten”.

Sammanfattningsvis är antologin något spretig men innehåller några väl läsvärda kapitel.

Jan Halldin
leg läk, med dr
specialist i allmän psykiatri
och socialmedicin